

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verksfällande Utskott.

Stockholm 1913, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 6
Juni

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Redaktör:
Anna Lindhagen.

Morgonbris' expedition:
SIGNESVENSSON, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1913

Från Pelle Molins bautasten i Bodö.

På min färd i Nordlands sagoland kom jag ock till Bodö, för oss svenskar särskilt minnesrikt därför att Ådalens orolige diktare — sago-Gunnils son — Pelle Molin där kämpade sin hårda kamp mot nöden och döden och till slut fann frid vid Saltens hårda strand därute på Bodö gamla kyrkogård, på sin kära myr.

Första dagen var jag trött efter en lång sjötur och skuldedessutom ha möte på kvällen, men dagen därpå, 20 maj, hade jag beslutat mig för att gå ut till Pelle Molins bautasten med en hälsning från gamla Sverge och med dödsgudens fagra blommor, narcisserna, pryda graven. Jag älskar narcisserna, deras doft vaggar

mig till ro och Thanatos i allt sitt majestät tycks mig närmare då jag ser hans blommor.

Aldrig har Bodö kyrkogård tett sig fagrare. Havet låg spegelblankt. Till vänster reser sig Rota, också Kunna kallad, med sin snösprängda kam, och

ute i havet sticker Fugelö upp sina spetsiga konturer i blådis och vitt.

Vi gå över Bodö myr och äro snart vid kyrkogårdsporten. Vi tråda in. En rikedom av blommande aurikler möter oss och björkarna stå i späd grönska — och i fjärran havet, det mäktiga, i gråvit soldis med de jättestora fjällen på post.

Från Bodö: Midnattssol.

Längst ned mot havet på en vacker plats reser sig bautastenen över Pelle Molin. Där står: »Pelle Molin, Ådalens diktare», jämte födelse- och dödsår. Intet mera. Och väl är att detta säregna diktareliv här funnit frid!

I Bodö talar man med beundran och

vemod om Ådalens skald och framför allt om hur söndersliten och marterad han var av fysiska plågor och en sjuk själs kval. Men också om hur hjärtegod han var och hur glittrande glad han kunde vara ibland.

Då vi stodo där ute vid graven sade en av kamraterna, en äkta nordlänning, på sitt lugna sätt: »Tänk att han —

diktaren — kunnat leva än, om han ej fått svälta så hårt. *Det var en adelig själ han hade — för stolt var han att tiggas.*»

Med harm gingo mina tankar till Sverge, som så lönat sin diktarekung!

Vänliga människor i Bodö togo dock hand om honom. Hos fru Hansine Kjeldal, i hennes pensionat, hade han under sin tvååriga Norgesvistelse sitt trygga hem. Dit vände han åter från sina strövtåg.

När den gamla fru Kjeldal och Pelle Molin kommo på gatan sade folket: »Se där går fru Kjeldal med sin son».

Fröknarna Luise och Marie Eugen, fotografer, voro ock hans trofasta vänner jämte journalisten Asplund, som höll minnestalet då bautastenen avtäcktes.

Det var en hård kamp Pelle Molin kämpade med döden — men lika obändig och häftig han annars var, lika mild var han under sjukdomens tid.

Kort innan han dog sporde han: »Var är det de spelar?»

Fru Kjeldal svarade: »Det är väl på gatan.»

»Inte spelar de på gatan så här dags.»

Så låg han tyst.

Plötsligt sade han: »Så mörkt här är.»

»Ja, men jag har ju både ljus och lampa tända», sade hon.

Pelle Molin låg så tyst en stund, sedan sade han klart och tydligt: »En så vacker skog jag ser och en så fin väg! Nu är jag över.»

Och så var allt slut.

Sov, du Ådalens orolige son, vaggad till ro av havets oroliga sång!

Norges folk och land gav dig den fristad ditt fädernesland förvägrade dig.

Bodö den 20 maj 1913.

Kata Dalström.

Från riksdagen.

Minimilön och maximalarbetsdag.

Motionerna i dessa frågor, väckta vid årets riksdag av socialdemokraterna, ha fallit.

I motionen om 8-timmarsdag följde vardera kammaren sitt utskott, som framlämnat olika yrkanden. Första kammarens andra tillfälliga utskott yrkade avslag och andra kammarens fjärde tillfälliga utskott tillstyrkte en utredning inom särskilda arbetsområden med hänsyn till där rådande arbetsförhållanden.

Minimilönmotionen avlogs i bägge kamrarna. Vid behandlingen uppstod livliga debatter, och naturligtvis skyndade högerns män att predika om att arbetsintensiteten måste ökas och att ingen tog skada av att arbeta mer än 8 timmar. Någon tanke på folkhälsans bevarande och arbetarnas tillgodogörande av kulturens skatter kunde ej förnimmas och naturligtvis ej att arbetets män och kvinnor ha någon samhällelig uppgift att fylla utöver slitet för brödet, som ju ej heller skall tillmätas arbetareklassen efter nödvändiga fordringar, utan med tanke på profiten.

Från socialdemokratiskt håll slogs dock fart, att det är en nödvändighet att vi även i Sverige komma fram till en lagstiftning för såväl maximalarbetsdag som minimilön. Allt för stora skaror av arbetarklassen i vårt land lida f. n. av för lång arbetstid och en lön som närmar sig svältgränsen, vilket är till direkt skada för samhället självt. Man behöver ju ej längre särskilt påvisa de stora skaror av hemarbetare, som arbeta för underbetalning, det är nu känt och erkänt, och det pågår f. n. en utredning, som med all säkerhet på ett slående sätt kommer att styrka alla antaganden. Men att även inom många andra arbetsområden olidliga arbetsförhållanden såväl vad angår arbetstid som lön äro rådande, därom skulle utredning i enlighet med motio-

nernas yrkanden med all sannolikhet bringa vidare kännedom och konstaterande.

Möjligheterna att med riksdagens bifall få sådan utredning verkställd torde väl dock, så länge vi ha första kammaren, vara hopplösa.

Tullmotioner.

Den socialdemokratiska motionen om utredning angående utvecklande av Sveriges handelspolitik i riktning mot frihandel samt om omedelbar nedsättning av nu gällande tullsats med 10 proc. blev föremål för långa debatter i bägge kamrarna.

Bevillningsutskottet hade med vissa undantag föreslagit en skrivelse till k. m:t med anhållan, att i samband med undersökningarna angående orsakerna till levnadskostnadernas höjning även det gällande tullsystemets verkningar måtte utredas. I andra kammaren bifölls utskottets hemställan med 129 röster mot 49, och i första kammaren bifölls reservationerna om avslag med 72 röster mot 50, som tillföll utskottets hemställan.

Anmärkningsvärda debatter utspunno sig även vid behandlingen av hr Månssons motioner om nedsättning av spannmålstullarna och sänkning av tullen å läder. Vid den gemensamma voteringen blev sänkningen av lädertullen bifallen. Spannmålstullarna komma att vara kvar oförändrade.

Ur dessa debatter hämta vi från referaten följande olika belysande inlägg av hr Månsson:

Tal. anförde en hel del siffror för att belysa tullarnas verkningar och utvecklade ytterligare sina siffror i reservationen för att visa, att rågtullen endast utnyttjas till två tredjedelar, men mjöltullen till hela sitt belopp. Tal. demonstrerade så med stora skånska och danska limpor och mindre uppsvenska som åskådningsmateriel skillnaden i brödpri- serna i Sverige och Danmark. Med detta tullsystem måste uppstå förvildade begrepp om vad som är nyttigt för samhället eller icke. Andan blir förgiftad, politiken blir förgiftad och det blir söndring i stället för enighet.

Det klagas över jordbrukets tillbakagång, men det beror inte på tullarna, säger man, utan på att de äro för låga. Ja, det är som om man bunde ett snöre om halsen på sig så hårt, att man knappt kunde andas, och sedan undrar över att man ej kan arbeta bättre. Och så ber man en protektionist om råd och han säger: Snöret är inte nog hårt åtknutet, tag en pinne och vrid om det ännu ett tag! Tal. anförde en del siffror för att visa jordbrukets utveckling under frihandeltiden och under tullarna. Rågen och vetet läsa inte i tulltaxan om det är lämpligt att växa eller inte. Nu skyller man på mellan- händerna att det är så dyrt här, sådana har man naturligtvis inte i andra länder! Nu har visserligen ej tullen gjort allt, det ville tal. erkänna, en del ha jobbarna gjort, som lyfta rikedomar i förskott och lagt tunga hypotek på allt, förfalskat värdena och smitit med överskottet. Det är bara den skillnaden mellan dessa och vanliga förfalskningar, att för de senare får man straffarbete, för de förra — Vasaorden, som näringsidkare! Nu säger hr Jeansson i Kalmar, att våra tullar inte äro ibland de allra värsta. Ja, det finns länder med ännu högre, där folk åter hundar och katter. Tal. vände sig så mot hr Jeansson i Kalmar siffror. Vad vi ha att göra med är att priset är mer än dubbelt så högt här som i Köpenhamn för lika välsmakande bröd — tal. visade ett par skivor — och inte

de trollkonster man här kommer med. Nu har här åter kommit fram den hun- gängen ihjälslagna osanningen att lö- stigit genom tullarna. Tal. gjorde en förelse mellan frihandelslandet Englan- de tullskyddade Tyskland och Frankrik framhöll till slut, att i de bäst tullsky- och mest pockande industrierna arbe- ofta ha det allra sämst.

Motion om upphävande av tulle smör, väckt av hr Sterne i andra maren, hade avstyrkts av bevilln- utskottet och avlogs av bägge kamr.

Motionen om tullfrihet på ris nedsättning av tullen på risgryn b den gemensamma voteringen bifallen 178 röster mot 153.

Härmed ha vi gjort litet axplock bland tullmotionerna, vilka i år särdeles talrika. Debatterna ha skarpa nog och de som icke minst prägel på årets riksdagsarbete.

Handelsbiträdenas ekonomiska ställning.

Centralförbundet för socialt ar har låtit verkställa en utredning rö- de arbetsförhållandena inom hanc- världen i Stockholm.

Denna har dock omfattats med ga intresse av dem, som närmast rörts av densamma, meddelar frö- Lamm, som anfötröts utrednin- Från en av henne publicerad art avtrycka vi följande beaktansvä siffror, som i all sin ofullständig dock tala sitt språk, som för tan på behövligheten av minimilöns stiftning.

Den avlöningsform, som nästan utan dantag tillämpas, är lön pr månad. I 3: 777 fall förekommer veckolön, i 14 år. Såsom var att vänta visar det sig, att kvinnliga biträdena i avseende å lön in- en betydligt ogynnsammare ställning än manliga kamrater. Av de 244 manliga trädena åtnjuta 149 eller 61 proc. en år uppgående till 1,200 kr. och därutöver, av 533 kvinnliga åter innehava endast 73 något över 13 proc. samma ställning. stora massan av de senare, 326 eller 61 p- hava en lön som varierar mellan 600 och kr. Manliga biträden åter ha endast ett antal av 57 eller 23 proc. denna lön, av dessa komma de flesta eller 28 på g- pen 900—999 kr. Även i fråga om de a- lägsta löneklasserna, de från under 300 upp till 600 kr., visar sig kvinnornas ek- miska underlägsenhet. 122 eller i det i- maste 23 proc. av hela antalet höra till klasser, varav till den lägsta — den på kr. och därunder — 48 eller nära 9 proc. dast 24 eller 10 proc. av de manliga bitråd- hava en lön, som understiger 600 kr., och dessa ha blott två 300 kr. och därunder.

Det befintliga siffermaterialet synes g- vid handen att skradderi- och herrekiperir- affärer intaga det främsta rummet i avse- de å lönerns storlek. Därefter komma i- nufakturaffärerna. Matvaru- samt mjö- och brödfaffärernas kvinnliga biträden sy- intaga en i ögonen fallande dålig ställni- Av 33 biträden ha ungefär hälften eller en lön som ej överstiger 300 kr. pr år och mellan 300 och 399 kr.

Kost- och logisystemet tillämpas av a- att döma fortfarande i stor utsträckni- Icke mindre än 189 av ifrågavarande 777- träden ha uppgivit att de åtnjuta "kost". I 97 fall har meddelats att en del lönen utgår i form av provision på sålda- ror.

Ur Socialismen och människo- anden

av
Oscar Wilde.

(Tidens förlag. Övers. av Z. Höglund.)

De flesta människor fördärva sitt liv genom en hjälplös, överdriven altruism, och de äro nästan tvungna att göra det. De se sig omgivna av förskräcklig fattigdom, avskryvård fulhet, hemskt elände. Deras känslor måste ovillkorligen uppröras starkt genom allt detta. Människornas känslor reagera snabbare än hennes förstånd, och medkänsla och kärlek till de lidande är bekvämare än kärlek till tänkande. Därför sträva de också med beundransvärd ehuru falskriktad iver mycket allvarligt och mycket känslofullt att bota det onda, de se omkring sig. Men deras botemedel läka icke sjukdomen; de förlänga den blott. Ja, deras botemedel äro i grunden en del av sjukdomen.

De söka med andra ord lösa fattigdomens problem genom att hålla de fattige vid liv; eller — såsom en viss riktnings strävande är — genom att de sörja för deras underhåll.

Men det är ingen lösning: det onda blir värre därigenom. Det egentliga målet måste vara att söka bygga upp samhället på en grundval, som gör fattigdomen omöjlig. Och de altruistiska dygderna ha faktiskt förhindrat uppnåendet av detta mål. Liksom de slavägare voro de sämsta, som behandlade sina slavar väl och därigenom förhindrade att denna institutions avskryvårdhet framstod för dem, som led under densamma, eller varsnades av dem som voro dess åskådare, så äro under vår tids förhållanden de människor de fördärvligaste som vilja göra mest gott. Vi ha också slutligen upplevat att män som verkligen studerat problemet och känna livet — bildade män, som leva i Londons Eastend — uppträda och bönfälla samhället om att inskränka sina altruistiska känslor och sitt medlidande, sin välgörenhet och liknande. De göra det med den motiveringen att sådan välgörenhet nedsätter och demoraliserar. De ha fullständigt rätt. Medlidandet skapar ett stort antal synder.

Det måste sägas ännu en gång: Det är osedligt att använda privategendomen till att lindra det förskräckliga onda, som privategendomen som institution själv framkallat. Det är osedligt och icke lojalt.

Under socialismen skall naturligen allt vara helt annorlunda. Det skall icke längre ges människor, som leva i stinkande hålur och äro klädda i stinkande lumpor och uppfostra sjuka barn i en smutsig och vedervärdig omgivning. Samhällsmedlemmarnas trygghet skall icke som nu bero på väderleken. När kölden kommer, skall det ej

ges hundratusenden arbetslösa, som löpa omkring på gatorna i rysansvärt elände och gråta för sina medmänniskor tills de få en allmosa, eller trängas framför de hemlösas askryvård asyl för att få ett stycke bröd och ett uselt nattkvarter. Varje samhällsmedlem skall ha del i det allmänna välståndet och samhällets förmåner, och när kölden kommer, skall ingen därigenom bli sämre ställd.

Å andra sidan är socialismen just därför av värde, att den leder till individualism.

Socialismen, kommunismen, eller hur man vill nämna detta tillstånd, återger åt samhället dess egentliga karaktär av en alltigenom sund organism, när den förvandlar privategendomen till en offentlig institution och sätter samverkan i konkurrensens ställe och tillförsäkrar varje lem i det hela materiellt välstånd. Den ger i själva verket åt livet dess rätta grundval och dess rätta omgivning. Men för att fullt utveckla livet till den högsta grad av fulländning fordras ännu något mer. Vad som behövs är individualism.

Om socialismen blir autoritär, d. v. s. om det under densamma ges regeringar, som äro beväpnade med ekonomisk makt liksom nu med politisk, om vi med ett ord få ett tillstånd av industriellt tyranni, då skall detta bringa oss än värre därän. Nu äro till följd av privategendomens tillvaro rätt många människor i stånd att uppnå en viss, om än begränsad grad av individualism. Antingen stå de ej under tvånget att behöva arbeta för sitt livsuppehälle, eller äro de i stånd att välja ett verksamhetsfält som motsvarar deras intresse och skänker dem glädje. Det är diktare, forskare, filosofer, tankearbetare — med ett ord de verkliga människorna, de människor som förverkligat sig själva och i vilka hela mänskligheten delvis funnit sitt förverkligande. Å andra sidan ges det många människor, som icke äro i besittning av privategendom och alltid äro i fara att sjunka ner i hunger och nöd; därför äro de tvungna att utföra lastdjurs arbete, ett arbete som alls icke tillfredsställer dem, men till vilket de se sig tvungna genom nödens obönhörliga, oförnuftiga, nedsättande tyranni. Det är de fattiga, och hos dem finns det ingen gratie, inget tallets behag, ingen bildning eller kultur eller förfinad njutning, ingen livsglädje. Av deras samlade kraft drager mänskligheten mycket materiellt välstånd. Men vinsten består också blott i detta materiella resultat, den fattige är i sig själv alldeles värdelös. Han är blott den försvinnande atomen i en kraft, som så långt han kommer i betraktande förintar honom själv, ja, vilken t. o. m. hellre ser att han förintar, då han i detta fall är villigare.

Naturligtvis kan man säga, att individualismen sådan den framstår under privategendomens betingelser är icke alltid, icke ens i regel, av ädel och glädjande art; och de fattiga ha,

även om kultur och gratie fattas dem, dock många dygder. Båda påstående- na äro alldeles riktiga. Att besitta privategendom är ofta ytterst demoraliserande, och det är naturligtvis en av orsakerna till att socialismen vill avskaffa denna institution. Egendomen är i själva verket en börda. För en del år sedan reste en del personer omkring i landet och förkunnade, att egendomen hade plikter. De sade det så ofta och så ihärdigt, att kyrkan slutligen började säga detsamma. Man hör det nu från varenda predikstol. Det är alldeles riktigt. Egendomen har ej blott plikter utan så många plikter, att det är en börda att äga mycket. Ständigt måste man ge akt på affärerna, ständigt ställes anspråk på en, ständigt blir man besvärad. Om egendomen blott medförde angenäma ting kunde vi fördra den, men dess plikter göra den outhärdlig. I de rikas intresse måste vi avskaffa den.

Det må gärna medges, att de fattiga äga dygder, vilket är mycket att beklaga. Man säger ofta, att de fattiga äro tacksamma för välgärningar. En del av dem är det utom all fråga; men de bästa bland de fattiga äro aldrig tacksamma. De äro otacksamma, missnöjda, trotsiga och upproriska. De känna att välgörenheten är en löjligt otillräcklig form för återbetalning eller en känslsamhetens gåva, som vanligen åtföljes av oförskämda försök att intränga i deras privatliv. Varför skulle de vara tacksamma för de smulor, som falla från den rike mannens bord? De skulle egentligen sitta med vid bordet och börja förstå det. Vad missnöjet angår, så vore ju en människa, som ej vore missnöjd med en sådan omgivning och en så usel levnadsställning, ett fullständigt få. Oförnöjsamheten är för en var, som känner historien, människans egentliga dygd. Genom oförnöjsamhet och upproriskhet har framsteget kommit. Stundom berömmar man de fattige för deras sparsamhet. Men att rekommendera de fattige sparsamhet är lika groteskt som kränkande. Det är detsamma som att rekommendera halvsvältande att äta mindre. Av en stads- eller lantarbetare vore det omoraliskt att vilja spara. Ingen borde vara villig att visa, att han kan leva sämre än ett dåligt fodrat kreatur. Många avböja det också och föredra att stjäla eller att gå till fattighuset, vilket många hålla för en form av stöld. Vad tiggeriet angår, så är det säkrare att tigga än att stjäla, men det är förnämre att stjäla än att tigga. I själva verket är en fattig man, som är otacksam, osparsam, oförnöjsam och upprorisk, måhända en verklig personlighet och har åtskilligt inombords. I varje fall är han en hälsosam protest. Vad de dygdiga fattiga beträffar, så kan man naturligtvis känna medlidande med dem, men det är svårt att respektera dem. De ha inlåtit sig i underhandlingar med fienden och sålt sin förstfödslorett för en grynvalling. De måste också

vara utomordentligt dumma. Jag kan fullt förstå att en man accepterar lagar, som skyddar och tillåter att hopa privategendom, så länge han själv under dessa förhållanden är i stånd att skapa sig ett skönt och härligt liv. Men det är för mig nästan obegripligt, hur någon, vilkens liv stympats och besudlas genom sådana lagar, kan tolerera deras fortvaro.

Emellertid är förklaringen i själva verket icke svår att finna. Den lyder helt enkelt så: Elände och fattigdom äro så fullständigt demoraliserande och utöva en så förlamande inverkan på den mänskliga naturen, att en klass själv aldrig är fullt medveten om sitt eget lidande. Det måste sägas dem av andra, och de tro ofta alls icke dessa. Vad många arbetsgivare säga mot agitatorerna är utan gensägelse sant. Agitatorer äro en slags fridstörare, som ge sig ut bland fullständigt nöjda lager av befolkningen och utså missnöje bland dem. Det är orsaken varför agitatorer äro så absolut nödvändiga. Utan dem göres det i vårt ofullkomliga samhälle inga kulturella framsteg. När slaveriet avskaffades i Amerika skedde det icke till följd av någon aktion från slavarnas sida, icke ens på grund av någon av dem uttalad längtan att bli fria.

Kvinnan och socialismen som häftesarbete.

Den grånade hövdingen för Tysklands socialdemokrati *Aug. Bebel* har icke endast vunnit lagrar som den tyska riksdagens främste talare. Han har även haft en lysande framgång som skriftställare. Hans mest kända och uppskattade arbete torde vara »Kvinnan och socialismen», som översatts till 15 olika språk och även i vårt land utgivits i två upplagor. I Tyskland utkomma oavbrutet nya upplagor av densamma. Vilken enastående popularitet detta verk åtnjuter framgår bäst av det faktum, att detsamma i sitt hemland utgätt i ej mindre än 135,000 exemplar, ehuru det är en omfattande och ej särdeles billig bok.

I Sverge ha de föregående upplagorna slutsålda och därför har Tidens förlag tänkt utgiva boken i en ny upplaga, helst som den senaste tyska upplagan så väsentligt till innehåll och omfattning skiljer sig från den, som ligger till grund för föregående svenska upplagor, att man kan säga den nya svenska upplagan, översatt från sista tyska, vara en helt ny bok.

För att möjliggöra det populära verkets spridning i de vidaste kretsar skall förlaget utgiva det som subskriptionsverk i 16 häften à 25 öre. Förlaget har just i dagarna utfärdat inbjudan till subskription, vilken förmodligen kommer att omfattas med livligt intresse.

Stockholms stads yrkesskolor för sömmerskor.

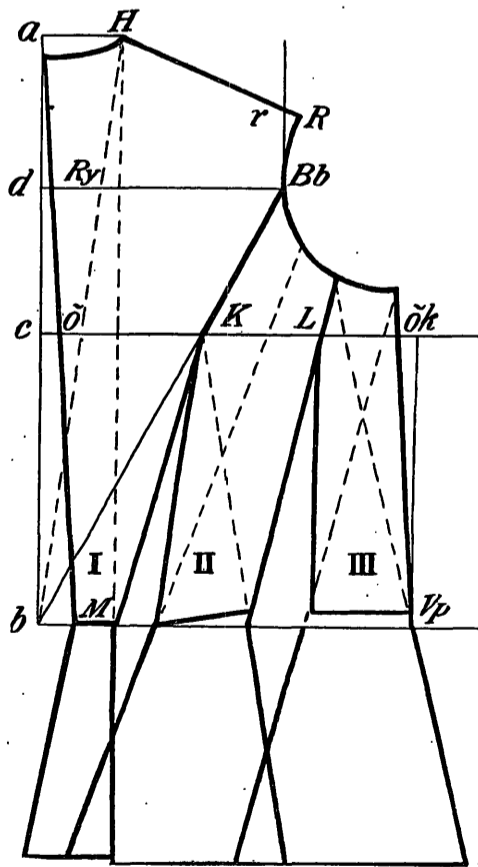
Såväl endags- som sexdagarskolan i verksamhet.

Som vi förut meddelat, så har Stockholms stad upprättat yrkesskolor för såväl gossar som flickor efter slutad skolgång. Ett prövoår för skolan har nu snart utgått och synes på de olika avd. slagit väl ut, varför stadsfullmäktige beslutat att utvidga skolan. För gossarnas vidkommande med två nya yrken, nämligen smeds- och elektriska montöryrket och för flickorna med upprättandet av även en sexdagarskola för klädsömnad.

För den som själv arbetat i yrke och ej fått annan undervisning än sin egen iakttagelse på verkstaden följer naturligtvis yrkesskolornas utbildning med stort intresse.

Som nämnts har för flickorna under det gångna året endast endagarskolan för sömmerskor arbetat. Många ställde sig nog mycket tvivlande på att något kunde hinnas med som gav eleverna någon utbildning, men ett besök vid skolan skall helt säkert förvåna de flesta med vad som hunnits presteras.

Vi hava för åskådlighetens skull infört ett par bilder på mönsterritning och frihandsteckning.

Mönsterritning av elev.

De olika typerna för klädsömnadsskolornas verksamhet framgår av följande redogörelse:

Endagarskolan är 3-årig. Eleverna äro anställda hos arbetsgivare, med vilka skolans styrelse träffat överens-

Frihandsteckning av elev.

kommelse om ledighet för dem en dag i veckan för att besöka skolan. Medan verkstaden erbjuder praktisk övning och arbetsförtjänst under lärotiden, erbjuder skolan den teoretiska och praktiska utbildning, som möjliggör ett snabbare och fullständigare inträngande i yrkets olika grenar och alltid medför utsikter till goda ekonomiska villkor.

I sexdagarskolan är eleven helt upptagen av skolarbetet, som därigenom kommer att ge utrymme åt den rent praktiska undervisningen. Efter 2-årig kurs anses eleven där ha förvärvat tillräcklig skicklighet för självständigt arbete. Särskilt lägger man i sexdagarskolan an på en sådan utbildning, som är värdefull för sömnad i kundernas hem. Med den brist på duggliga hemsömmerskor, som ofta gör sig kännbar, torde goda tillfällen till arbetsförtjänst stå öppna för skolan elever efter slutad kurs. För de flickor, som hellre vilja begagna sig av endagarskolan, söker styrelsen bereda anställning hos sådana arbetsgivare som önska samarbete med skolan.

Läroämnen vid sömnadsskolorna.

Arbetsövningar, materiallära, verktyglära, frihands- och fackritning med stillära, yrkesekonomi, samhällslära, hygien och gymnastik.

Under det första arbetsåret har endagarskolan haft ett 30-tal elever. Till nästa arbetsår, som börjas i augusti, kunna mottagas 20 elever i endagarskolan och ungefär lika många i sexdagarskolan. Anmälningar skola före den 15 juni inlämnas till Stockholms stads yrkesskolor för klädsömnad, fröken Margit Trotzig, Repslagaregatan 24. Undervisningen är i båda skolorna kostnadsfri.

Agitera för

MORGONBRIS!

Efterskörd.

Det stora förslaget om ålderdoms- och invaliditetsförsäkring är, då detta skrives, med stor majoritet antaget av riksdagens båda kamrar. Sällan har väl en fråga i så vida kretsar och så på fullaste allvar förmått väcka intresse och diskussion som denna, helt naturligt för övrigt med den genomgripande betydelse den har för hela vårt folk.

Om det, som hr Branting yttrade under riksdagsdebatten, var i en högtidlig stund riksdagen gick att fatta sitt beslut i frågan, så ha även de invändningar, som gjorts emot förslaget, varit burna av den starkaste ansvars känsla. Kritiken har haft många utgångspunkter, men säkerligen endast ett mål: att förbättra förslaget. Kvinnorna som opponenter ha under den föregående diskussionen blivit rätt hårdhänt behandlade, vilket emellertid icke förmått rubba vår uppfattning. Men lärorikt har det varit att först se de av kommittén föreslagna 23 proc. och 125 kr. i tilläggs pension försvaras som den i själva verket högsta grad av rättvisa kvinnorna kunde påräkna, likaså de 30 proc. regeringen föreslog och som vi för vår del antogo skulle av riksdagen godkännas som den gyllne medelvägen, och slutligen utskottets förslag om 24 proc. och 140 kr. i tilläggs pension antagas som icke blott högsta grad av rättvisa, utan ännu litet till.

Även om vi kvinnor mycket gärna och t. o. m. »med glädje» erkänna, att det är värdefullare att få 140 kr. än 125, så har detta sökande efter att förbättra kvinnornas ställning snarare bevisat, att man bestämt beloppen för kvinnorna godtyckligt, än det verkat övertygande att kvinnorna hade så orätt, då de i sin kritik utgått ifrån att i denna fråga, som mer gäller framtiden än oss, hade likställigheten emellan män och kvinnor varit det enda rätta.

Särskilt värt att antecknas och av kvinnorna minnas är vad civilministern vid debatten i riksdagen härtill erinrade, nämligen att förslaget, genom att ställa kvinnorna i en särskild riskklass, saknar den grund av social solidaritet det bort äga, men som talaren hoppades det skulle bli en snar framtid förbehållet att rätta.

Från de socialdemokratiska kvinnornas sida har till fullo uppskattats den stora principen och den utomordentliga betydelse för hela den fattiga befolkningen i vårt land förslaget inneburit, men vi kunna ännu icke fatta att den som lever längre behöver mindre att leva av pr år än den som dör tidigare, all teknik till trots.

I och med den nya klassens införande för personer mellan 500 och 800 kr:s inkomst har en viss förbättring ägt rum för ett stort antal kvinnor, isynnerhet industriarbeterskor, men gentemot den gifta kvinnan ha inga förbättringar vidtagits, så det fordras i sanning att de fullt uppskatta det storartade i att alla få vara med, för att de skola känna sig tillfreds.

Till sist skall här endast erinras om ett yttrande av borgmästare Lindhagen vid ett föregående tillfälle, då det gällde en för kvinnorna mindre fördelaktig lagstiftning. Han yttrade då: »Om kvinnorna hade rösträtt vore en sådan formulering av lagen otänkbar». Denna tanke har gått igen även nu, men tillbakavisades under debatten i riksdagen som orimlig. Det som är rätt, är rätt »naturligtvis» även om kvinnorna ha rösträtt!

Men det otroliga inträffade att prof. Thyrén, som nästan alltid har en överraskning i beredskap, yttrade under debatten i första kammaren: »Om kvinnorna hade den rösträtt, som jag inte vill ge dem, så etc.».

Uppmuntrande är det egentligen inte, men det kan vara nyttigt att kvinnorna ständigt påminnas om, att detta köpslagande om kvinnornas rätt komma vi aldrig ifrån förrän vi själva få möjlighet att försvara våra rättigheter.

A. Ö.

Arbeta på namninsamlingen för kvinnornas opinionsyttring!

Arbeta därför utöver hela landet!

För Stockholm är namninsamlingsbyrån under sommarmånaderna öppen onsdag kl. 7—8 e. m. och fredag kl. 2—3 e. m.

Kvinnor, boende i Stockholm och dess omgivningar, anmäl eder dit!

Den 15 juni 1913 sammanträder den sjunde världskongressen för kvinnans politiska rösträtt i Budapest, Ungern, och pågår i fem dagar.

Rätt att sända tolv delegerade äger var och en av de till den internationella kvinnorösträttsalliansen (International Woman Suffrage Alliance) anslutna landsföreningarna i följande tjugutre länder: Australien, Belgien, Bulgarien, Böhmen, Kanada, Danmark, Finland, Frankrike, Förenta staterna, Island, Italien, Nederländerna, Norge, Portugal, Ryssland, Schweiz, Serbien, Storbritannien, Sverige, Sydafrika, Tyskland, Ungern och Österrike. Anhållan om medlemsskap i alliansen kommer att framställas av landsföreningarna för kvinnans politiska rösträtt i Galizien, Kina, Polen och Rumänien. Alla de länder, där kvinnorna nu äga politisk rösträtt, de amerikanska staterna inberäknade, skola inbjudas att sända officiella delegerade till kongressen.

Särskilt inbjudna delegerade väntas komma från Birma, Egypten, Filippinerna, Indien, Japan och Kina. Detta är första gången i kvinnorörelsens historia som hinduiska, buddhistiska, konfuciska, muhammedanska, judiska och kristna kvinnor samlas till en kongress för att med förenade röster ropa på sitt köns befrielse från de konstgjorda skran-

Giv mig ditt namn!

Till Sverges kvinnor.

»Giv mig ditt namn!»

»Vem är du? Säg det!»

»Jag är ett bud, en bön.» — »Från vem?»

»Från dem som kämpa för din framtid,

för dina döttrar och för deras.

Kanske en gång när tider farit

och många vilsna vindar ilat

ett släkte växa skall i solljus

mot evigheten genom mig.

Giv mig ditt namn!

Jag är en bön blott,

men bär inom mig seklers längtan

och många, många seklers kraft.»

Jag tog det vita, rena arket,
och mina händer darrade.

Det var som om de hade famnat
en kär och längtad varelse.

Jag skrev mitt namn,

Jag skrev det sakta

och kände hur min själ var med i
all världens stora allvarslek.

Elsa Collin.

kor, som alla politiska och religiösa system upprest mot dem.

De snabba framsteg, som kvinnorösträttsrörelsen gjort under de sista åren, ha satt den i spetsen för världens stora reformarbete. Kvinnorösträtts princip har så raskt omsatts i fullbordade fakta, att alla sex föregående internationella kongresser haft nya segrar att inregistrera. Segern i fyra amerikanska stater sedan förra kongressen och lika betydelsefulla framgångar för saken i flera europeiska länder ge oss anledning till ytterligare glädjefester i Budapest.

Sannerligen, rättvisan har lyssnat till kvinnornas vädjan och börjar komma de världskloka att förstå! Budapestkongressen, som länkar samman de organisationer, som nu omsluta jorden, skall bli en milstolpe i kvinnorörelsens utveckling, visande vägen till den vissa frigörelsen av all världens kvinnor.

Sprid

Morgonbris' midsommarnummer!

Några ord om den röstberättigade finska kvinnan.

Det lilla kulturlandet Finland har först under de sista åren ådragit sig allmänt intresse genom sin snabba utveckling, då det i några avseenden till och med har hunnit längre än de äldre kulturländerna. Visserligen har ej Finland frambragt några större uppfinnare eller genier, men däremot har dess utveckling utbredd sig mera jämnt bland alla folkklasser. Ej heller märks där så stor skillnad i utvecklingen mellan de olika könen, utan man och kvinna stå bredvid varandra som jämlikar både i politiskt och i andligt avseende. Mannen har blivit van att respektera kvinnan ej endast som mor och hustru, utan även som människa, vilken bredvid mannen kämpar för sina klassrättigheter. Kanhända var det till en del därför, att kvinnans rösträttsfråga ej hade så många och svåra hinder att gå igenom. Kvinnorna fingo politisk rösträtt år 1907, då det genomfördes en fullständig förändring i folkrepresentationen. I stället för fyrkammersystemet blev enkammar-system, vars ledamöter väljas med allmän, lika och hemlig rösträtt. Antalet röstberättigade kvinnor är närmare 412,000. I huru stor proportion kvinnorna hava begagnat sig av rösträtten i jämförelse med männen visar följande tabell:

År 1908 deltog i valen 68,9 % män och 60,3 % kvinnor, och år 1911 65,3 % män och 54,8 % kvinnor. 19 kvinnor blevo valda 1907, av dem 9 socialdemokratiska, mot 191 män i folkrepresentationen. Följande år, 1908, var kvinnornas antal i lantdagen störst, nämligen 25, av dem 13 socialdemokratiska. Och för närvarande är det 14 kvinnor, av vilka 9 socialdemokratiska. Det är självklart, att kvinnorna söka att i lantdagen verka först och främst för sådana frågor, som närmast röra kvinnorna, såsom moderskapsförsäkring, barnundervisning, nattarbetets avskaffande och kvinnornas rättsliga ställning. Men det oaktat kan man ej påstå, såsom man vanligen gör, att kvinnorna skulle ha några speciella intressen och ej kunna delta i de allmänna ärendena. Det har även någon gång yttrats av de svenska kvinnorna en kritik, att de finska kvinnliga representanterna satsa sig alltför mycket med politik och ej med frågor som röra den "kvinnliga sfären". Att så är fallet beror däraf, att Finlands politiska ställning kräver alla sina medborgares, såväl mäns som kvinnors, arbetskrafter, så att alla smärre reformer måste undanskjutas. Att ej kvinnorna ha särskilda intressen utom de allmänmänskliga och folkliga, bevisar även det faktum, att de socialdemokratiska kvinnorna ej ha några gemensamma intressen med de borgerliga, utan varje kvinna arbetar för och i överensstämmelse med sitt parti. Det

kan vara annorlunda i de länder, där alla kvinnor utan klasskillnad äro utslutna från rösträtt. Där kunna de förernas för den gemensamma saken att få rösträtt. Men även i det fallet är det alltid mera logiskt att sluta sig till det parti, som har på sitt program allmän rösträtt. Ty det finnes alltid män, som försvara rösträtten för kvinnor, det är ej männen i allmänhet som äro kvinnans fiender, utan de maktägande. Och för det andra så kan man ej heller lita på de borgerliga kvinnorna. Det blir nog alltid lättare för dem att få rösträtt än för arbetarekvinnorna, och då de få fram sin vilja, kunna de lätt svika sina stridskamrater, arbetarekvinnorna, och ej kämpa för deras rättigheter. Så ha även de finska borgerliga kvinnliga representanterna ofta visat sin fientlighet mot de socialdemokratiska kvinnornas försök att förbättra arbetarkornas svåra ställning. De hava röstat emot socialdemokratiska motioner om moderskapsförsäkring m. m.

Sedan den allmänna rösträtten genomförts i Finland hava kvinnorna haft tillfälle att deltaga i fem lantdagars. Under lantdagens session hava de utan hänseende till deras kön blivit likt männen valda i olika utskott, såsom det finansiella utskottet, utskottet för kulturella, ekonomiska och sociala frågor och andra. Och de arbeta huvudsakligen i utskotten, ty de spilla ej ord och tid under lantdagens plena med långa och vittomfattande tal, utan då de uppträda uttrycka de sig kort och sakligt.

Man skulle kanhända fråga vad kvinnorna hava utträtt sedan de fått rösträtt. Men likaväl kunde man fråga, varför männen ej hunnit längre i samhällets utvecklande och ordnande då de i flera sekel redan arbetat på dess omdaning. Inte kan man vänta, att kvinnan så genast efter den sekelgamla, nedtryckta och förslöade ställningen kunde utföra några beundransvärda bragder. Det är nog att kvinnan har vaknat ur sin långa sömn och följer med tiden och bevakar sina rättigheter. Och ändå kan man ej annat än glädjas åt att kvinnan på så kort tid har fullkomligt bevisat sin arbetsförmåga och ihärdighet i sina strävanden, en intelligens, som ej är underlägsen de flesta mäns. I ett litet land är det alltid lättare att genomföra statsreformer, men den finska kvinnan är optimistiskt sinnad och hon hoppas att det snart skall lyckas även för andra länders kvinnor att få genomförda sina krav på mänskliga rättigheter.

M. P.

Ur "Åtta Kvällar".

En bok för bönder och jordfolk
av Carl Larsson i By.

Ligger inte den ena gamla bonden här och den ena där utsugna och fattiga, berövade allt ända in till tron på sitt eget livs

betydelse? Och var äro gårdarna? Var äro de sammansparade styvrarna? I Amerika, i Tyskland, i Frankrike, överallt utom hemma, och i stället ha vi tusen sinom tusen blankbyxor som sitta och peta och skriva sina siffror eller veva sina lärdomspositiv, och tusen sinom hundrade tusen som kan se efter maskiner, som kan etc. Folk som kan allt möjligt utom arbeta och framalstra några värden. Folk som kan köra automobil, som kan stå utanför en biograf och vända på sig och ropa: "nytt program börjar strax", folk som kan fara omkring och läsa Fröding, folk som kan spela dragspel, folk som kan brottas och folk som har lärt sig sjunga ett par visor, folk som kan gå på händerna och som kan stå på en lina och äta eld. Om en ung man i vår tid har 50 kronor till en grammofon, så skall han naturligtvis ut och hyra lokaler och veva fram några bitar ur "Glada änkan" eller "Greven av Luxemburg" och ta inträde 50 öre, barn 25 öre. Och vad hittar dom inte på allt? Jag ids inte tänka på eländet. Det är bara för att slippa arbeta. Det är naturligtvis för mer att fara omkring med en gammal utsliten biograf än att gräva diken. Dom får en titel då — biografdirektören — och det klingar skönare än dikesgravaren eller vedhuggaren. Och förtjänsten är nog kanske större också. I alla händelser är en "biografdirektör" mera ansedd än en simpel arbetskarl. Och alla dessa taskspelarare och gyckelmakare som befara landet behöva aldrig sakna publik. Nej då. Fulla hus i alla Sveasalar och Wasaborgar och Engelbrektsalonger. Om gamla Svea och Engelbrekt och Gustav Wasa visste hur deras namn missbrukas skulle de vända sig i sina gravar och deras själar skulle gråta däruppe i Walhall. Det största vi ha skall nu tjäna till att skänka kraft åt det eländigaste och minsta. Vi drapera oss i de gamlas stora mantlar och tala stora ord och tro att någon skall låta sig luras. Och nog går det flott. Ju vansinnigare ju bättre. Riksvapnet och flaggan på tvålpaket och ansjovisburkar, och de gamla gudarnas bilder på putspulveraskar och skäggpomada. Ingenting är för gott och för stort. Solen och stjärnorna ha för länge sedan tagits ner och satts som skyltar på margarinlådor. Kristusbilder är en inte alltför sällsynt klisché i annonserna, och snart kommer välturen till Den Evige själv att skylta för någon ny lädersort, evighetslädret t. ex., som håller i tre veckor. Kan man inte bli ledsen in i själen och kan man inte komma till den åskådningen att med Sverges och Sverges gamla kraft är det snart slut. Den förslösas, får rinna ut i humbugens bottenlösa sand. Medgiv att vårt folk förtjänat ett bättre öde.

Talaren och debattören.

Vi meddela här ett kapitel ur den på Tidens förlag nyligen utkomna, av Z. Höglund till svenska översatta och bearbetade boken »Talaren och debattören».

Man skulle ju kunna tro, att endast de som tala mer eller mindre offentligt kunde ha nytta av att läsa boken, men den är av ett ännu allännare intresse

genom en hel del råd och anvisningar den meddelar, som för vidare studier äro synnerligen värdefulla. Föreningsmänniskor isynnerhet ha god behållning av att studera boken. Priset är 1 kr.

Livserfarenhet.

Politiken sysselsätter sig med förhållandet mellan människor och människor. En god del sakkunskap skapas på detta område genom egen *livserfarenhet*. Det är t. o. m. den första och viktigaste källan. Den som icke förstår att skapa ur den, skall aldrig kunna ur någon tidning, bok eller något bibliotek vinna ett riktigt omdöme i politiska ting. Lika litet som någon, som boende på landet i årtal sysselsätter sig med sjömanskunskaper, ensamt därigenom når färdighet i att styra ett skepp, lika litet kan någon med blott boklig erfarenhet bli en politisk styrman. Teori utan praxis, vetenskap utan egen erfarenhet leder i det politiska livet ännu oftare och ödes digrare vilse än praxis utan teori.

Emedan den praktiska livserfarenheten är den viktigaste, oundgängligaste källan till sakkännedom, ha folken i alla tider lagt stor vikt vid de gamles råd. Livets skola är högskolan för politisk vishet. Det må varje ung man behjärta. Han må icke utan vidare sätta sig över de äldres omdöme. Eftertänksamt må han väga dennes ord, vilken längre än han känt människorna och tingen, vilken ödet redan hårdare ansatt, vilken djupare pejlat livets allvar och olycka. Så skall han genom ålderdomens erfarenhet vidga och fördjupa sin egen erfarenhet.

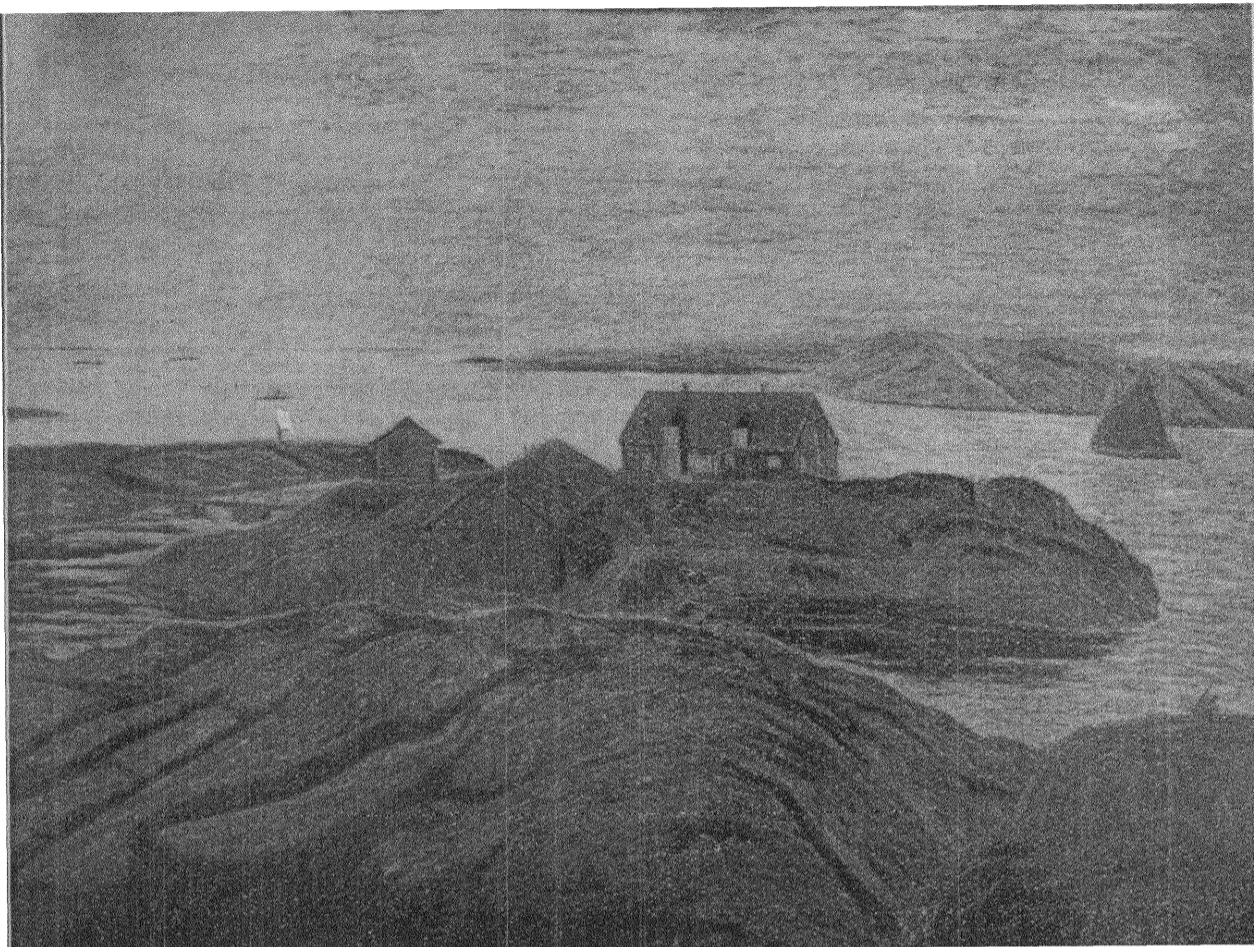
Må han i övrigt hålla sitt öga och förstånd öppet för allt som möter honom. Med vaken blick må han iakttaga vad som försiggår omkring honom och söka förstå de människors karaktär och motiv, med vilka han har att göra. En uppmärksamt iakttagande och tänkande människa förvärvar snabbare en rik världs- och livserfarenhet än den, som halvt drömmande vandrar genom livet.

Därvid må han behjärta Schillers visa ord:

»Vill du dig själv förstå, så se hur andra betar sig.

Vill du de andra förstå, så se ned i din egen själ.»

Självkännedom och människokännedom står i den intimaste växelverkan med varandra. Den som vill vara en rådgivare och ledare för andra, måste förstå att läsa i sitt eget inre livs bok.

ETT GAMMALT HUS I SKÄRGÅRDEN av Karl Nordström.

Vad vi behöva.

Vad vi behöva nu mer än någonsin är andligt starka kvinnor. Vi behöva kvinnor med själen trotsig och modig. Kvinnor fria från människofrukten. Handlingslystna kvinnor, som bryta sig bana, väjande undan för intet, lydande blott sin inre personlighets befallande röst. Kvinnor som väcka strid och som våga stå i en strid.

Vill kvinnorörelsen verkligen bli den väldiga tidsvåg, som sköljer rent från fördomarnas slam och orenlighet och befriar oss ur sekelgammalt andligt förtryck, då måste vi alltjämt utan återvändo alla vara i ständig rörelse framåt, i ständig verksamhet och i ständig trotsig handling, var och en på sitt sätt och efter var och en sin uppgift. Då måste vi ständigt länka handling vid handling, gärning vid gärning, verk vid verk, obehagligt nekande plats för överksamhetens mellanrum.

I förmåga att handla självständigt och starkt äro kvinnorna efter. Vi diskutera, vi resonera, vi bekänna nya idéer och program. Men få äro de som djärvt och dristigt genom handlingens berusande och tändande exempel våga något för det nya.

Vi behöva nu mer än någonsin sådana kvinnor. Kvinnor som våga väcka strid. Inte retande småstrid och gnat. Utan den strid, som blossar upp omkring varje djärv och ny handling här i livet.

Det blir så tyst och vanligt och kvalmigt allting, då ingen av oss vågar, då ingen av oss bryter av från det sedvanliga och går sin egen starka väg. Den väg, som alla längta att gå, men

ingen vågar. Emedan där fanns ingen som ville gå förut.

Var äro de, handlingens starka kvinnor? De stridslystna och de djärva, de för intet fruktande, emedan de inom sig äga en röst, starkare och högre än rösterna utifrån? Var äro de, kvinnorna som väcka hat, men framför allt kärlek och beundran, som väcka strid, men framför allt utveckling och framåtskridande. Man hör ibland talas om dem. Ibland äro de långt borta i fjärran land och tider. Ibland äro de mitt ibland oss. Men deras liv var gnistan som tände, som gav förlossning åt något nytt, som var fångat i fördomarnas band.

Virginia.

Vårnatt.

*I träden, vita skära
en susning glider matt,
oss blomstervägar bära
i junis ljusa natt.*

*Hur givmilt rik, hur stilla
sig världen för oss ter,
o njut vår lyckans villa,
ty snart den är ej mer!*

*Se, ljusa strömoln segla
på luftig sommarfärd,
mig tycks de vänligt spegla
all junis ljusa värld.*

(Ur »Unga vandringsår» av Hans Dhejne.)

Några tankar om vårt arbete och socialismen.

Ehuru en ringa och fattig arbeterska, boende i en avkrok av landet, vill jag dock som mångårig läsare av Morgonbris försöka ge ett litet bidrag av några tankar, här helt anspråkslöst framförda, över vårt arbete och mål.

Alla stora reformrörelser ha ju svårt att under sitt fortsatta framskridande bevara den eld och hänförelse, som brukar vara kännetecknande i deras tidigare skeden. Samma förhållande iakttages också i vårt arbete för danandet av ett nytt samhälle på rättfärdigare grund än detta. Och detta ehuru här ej samma synpunkter få anläggas som på reformrörelser i allmänhet, ty vårt mål är ju av helt annan genomgripande art och betydelse än någon av de folkrörelser, som hittills gått genom historien. Därför borde i vårt arbete med sin djupare och längre syftande omdaning mindre än i andra rörelser märkas denna kalla och ofta rent intresselösa syn och känsla i arbetet, som i synnerhet hos oss kvinnor borde vara främmande. Ty trots alla förmildrande skäl, som kunna framdragas till försvar för att mindre intresse hos oss än hos männen skulle vara tillfinnandes, böra vi, som ju av naturen i allmänhet äro mera känsliga och impulsiva, visa att för oss är arbetet för socialismen en livsak, ett med vår innersta personlighet.

Socialismen, som visserligen i första rummet angår arbetarna eller arbetare-

klassen, få vi dock inte enbart se som en arbetarefråga, utan som ett det viktigaste allmänmänskliga spörsmål som någonsin i tidernas historia rört sig om samhälle och samfundsliv.

Begreppet om socialismen som större samhällsrättvisa bör gå oss och våra barn i blodet som ett tros- och känslomoment, på samma gång vi klart inse dess förnuftiga nödvändighet för folkens och den mänskliga odlingens bestånd.

Omfatta vi vårt arbete på detta sätt, komma vi att bli mera vidsynta och troende på vår saks oundvikliga framgång och seger, vår modfärdighet försvinner och i ett hängivet arbete se vi den enda räddningen undan vår tids slaveri.

Vår så beprisade tekniska kultur har, som vi sett, i många fall blott förmått ge oss en yttre fernissa och i stället för befrielse befästat flertalets trældom under ett onaturligt konkurrensystem, varunder vi kvinnor inte lida minst.

Socialismen, till väsentliga delar förverkligad, skall med säkerhet skänka oss en kultur av djupare art, helt naturligt när samarbete och samförstånd mellan samhällets alla medlemmar få ersätta vinningslystnaden och de enskildas strid med varandra.

Det är med beklämt hjärta man ser hur vår tids möjligheter att giva flertalet ett värdigare liv undanhålles genom det orättvisa och för hela människosläktet skadliga tillstånd, som nu råder, och som endast socialismen kan avhjälpa.

På samma gång socialismen skänker oss tryggare materiella förhållanden, få vi också mera ro från existenskampen, så att vi på ett djupare sätt kunna odla allt som gör oss till verkliga människor med ett allsidigare uttryck och djupare innehåll än vårt hårda och ofta osköna liv förmår.

Men det fordras ett uthålligt och tålmodigt arbete i vår kamp, en varm känsla och vid syn. Det fordras också att vi sätta oss in i de frågor för dagen, som framföras. Det har ofta stor betydelse huru de lösas. Må vi i våra kvinnoklubbar försöka att skola oss på alla områden i så hög grad som möjligt! Då blir vårt arbete nöjsamt, då bli vi inte så benägna som nu ofta är fallet att se så smått och begränsat, att misstolka goda avsikter och att använda oss av ovärdiga motiv för vårt handlingssätt, ty allt detta vilja vi då bortarbete. Målet är ju så stort, att göra oss alla till ädla människor.

Må socialismen för oss innefatta allt det goda och ljusa vi som upplysta människor önska att livet skall skänka oss och våra barn och alla våra systrar och bröder, så långt som samhällsformer kan skapa förutsättningar härför.

Anna - Stina.

Midsommarnumret (julinumret) kommer i likhet med föregående år ut till midsommar.

Kommissionärer, höj upplagan och insänd rekvisition därav pr omgående.

Fabriksflickans växlande öden.

Nutidsbild av *Alma Jæger*.

(Forts. föreg. n:r.)

Ett år har försvunnit, ett år av växlande öden för såväl Hilda som Stina. Vad den förra vunnit, det har den senare förlorat, nämligen i renhet, oskuld och ett ädelt sinne. Den fagra dröm, vilken hägrade för Stina, har farit som en ström, lämnande efter sig sorg och grämselse, och den nakna verkligheten träder fram för hennes blick. Nu är det för sent att vända åter, hennes liv är förfelat, skam och vanära är allt, vad som återstår av hela hennes sköna lyckodrom. Full av förtvivlan har hon varit färdig att själv beröva sig livet. Hilda har dock i sista stund förmått att rädda henne därifrån. På grund av att hon snart skall bliva moder kan hon numera ej sköta sitt arbete. Hilda har således ej blott att sörja för att Stina icke får tillfälle att göra sig något ont, hon måste även sörja för hennes livsuppehälle.

Sålunda måste hon genom tråget arbete uppehålla såväl sig själv som barn- domsvännen. Detta tillika med sorg och oro har tryckt en dyster stämpel på hennes förut så bleka ansikte. Hon är dock så utsägligt öm och omtänksam om sin lidande väninna, under det att hon för-

sakade såväl mat som kläder, endast för att icke Stina skulle lida någon nöd.

En afton, då Hilda gick ifrån fabriken hungrig, uttröttad och till ytterlighet försvagad, tyckte hon sig märka, att en mansperson sakta nämnde hennes namn. Då hon vände sig om för att se vem det kunde vara, stod hon öga mot öga med herr Hasselström.

— Vad vill detta säga? Är ni här?

— Ja, Hilda, det är jag, som driven av en oemotståndlig makt, kommit hit för att av eder egen mun få veta sanningen angående eder barndomsvän.

Hilda, vilken gripen av en oförklarlig ångest vid anblicken av den man, mot vilken hon förut hyst så dåliga tankar, var oförmögen att längre hålla sig upprätt och skulle ha fallit omkull om icke Hasselström, vilken märkte hennes svaghet, lagt sin arm om hennes liv och fört henne till en soffa, som fanns i närheten. Då Hilda sålunda något hunnit att hämta sig, sade hon:

— Herr Hasselström! Ni undrar helt säkert, varför jag blev så upprörd. Jag kan ej ens för mig själv redogöra för orsaken därtill.

— Hilda, sade Hasselström, jag har noga gjort mig underrättad om allt, vad ni gjort för eder barndomsvän. Huru mycket har ni icke lidit och försakat! Jag är nu kommen för att i någon mån lätta de bördor, vilka helt säkert vila allt för tungt på edra skuldror. Jag har

icke tillfälle att stanna här mer än några timmar och önskar därför, att ni gjorde mig sällskap i afton. Ni förstår helt säkert, att jag icke kan besöka er, där ni bor, ty jag vill ej, att Stina skall ha en aning om att jag är här.

— Jag har icke lämnat Stina ensam någon kväll på en längre tid, sade Hilda, ty jag litat ej på henne. Hon har flera gånger försökt att beröva sig livet, då hon varit ensam. Jag kan nog för tillfället få någon som gör henne sällskap ett par timmar, emedan jag gärna skulle vilja tala med er om varjehanda.

De gingo sakta framåt vägen till det hus, där Hilda hade sin bostad.

— Jag möter er här om en halvtimme, sade hon och försvann genom porten.

Hasselström blev lämnad ensam. Tankarna förde honom tillbaka till flydda lyckliga dagar, vilka alltför hastigt försvunnit. Huru kunde Stina, vilken han haft så kär, hava sjunkit så djupt!

— Må himlen straffa den man, som förfört henne! mumlade han. En lycka är det dock, att hon äger en verklig vän i Hilda, som jag tror vore färdig att uppoffra allt för hennes skull. Vilken liten ädel varelse, värd att respekteras av alla! Han var så upptagen av sina egna tankar och märkte ej, att Hilda redan kommit tillbaka.

— Åh, vad ser jag? Är lilla fröken redan färdig? Hur står det till däruppe?

— Ahjo, svarade Hilda. Det är ju

Dikter och dialoger

av *Rebecka Svensson*. Tryckeriföreningen Blekinges förlag. Pris 50 öre.

Rebecka Svensson är en av våra krafter inom rörelsen, som är i besittning av ett varmt hjärta och god arbetsförmåga. För *Morgonbris'* läsare är hon icke okänd, senast hade vi inne dialogen »I tvättstugan». Vad som ligger Rebecka Svensson särskilt om hjärtat är att få arbetarnas högtid- och nöjestunder så värdiga och nöjsamma som möjligt. Och därför har hon skrivit dikter och dialoger till agitationsfester och samkväm, som lämpat sig att framföras.

Det är det fattiga folkets kamp och strid och förhoppningar, som här talar.

Bokens värde framgår förträffligt i red. I. A. Ingvarssons anmälan, varur vi lämna följande utdrag:

»Arbetet gör icke anspråk på att vara någon slags salongspoesi. Dess styrka ligger uti känslornas ursprunglighet och omedelbarhet. Enkelt och varmbjärtat tolkas det fattiga, kämpande folkets egna tankar och känslor. Det är arbetar-rörelsen, nykterhets-, kvinno- och fredsrörelserna som besjungas. Vad våra talare och tidningar säga på sitt koncisa språk, det säges här varmare och vackrare, så att ingen gärna kan undgå att känna sig berörd därav.

Inom föreningslivet skall boken säkerligen hälsas med glädje. Större delen av innehållet lämpar sig nämligen särdeles väl för sceniskt uppförande och fyller därigenom ett faktiskt behov, så mycket mer som det kan framföras med

mycket små sceniska hjälpmedel, ofta inga alls.»

Ingen medlem inom kvinno- och ungdomsklubbar, fackföreningar och nykterhetsloger bör underlåta att förskaffa sig detta lilla goda verk.

Adresslista.

Soc.-dem. kvinnokongressens arbetsutskotts ordförande:

Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr., Stockholm. Allm. tel. Vasa 20 86.

Morgonbris' redaktion:

Anna Lindhagen, Stockholm.

Morgonbris' expedition:

Signe Svensson, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Allm. tel. 241 36.

Soc.-dem. Kvinnoklubbar:

Ankarsrum: Fru Hilda Strömgren, Bruket.

Arvika: Fru Lydia Johansson, Fabriksgatan 38.

Billesholm: Fru Malin Sjöholm, Ljungsgård.

Bjuv: Fru Karolina Persson, Kronan.

Boden: Fru Bertha Wärme, Lokstalet.

Borlänge—Domnarvet: Fru Anna Eriksson, Bryggaregatan 11.

Boxholm: Emelia Lindvall, Flemminge.

Eskilstuna: Fru Ida Adamsson, Släggan 7.

Eslöv: Fru Elna Björklund, Tempelgatan 8.

Falkenberg: Fru Sofia Rylander, Kullen.

Furulund: Fru Elna Olsson.

Gellivara: Fru Sofia Engman, Folkets Hus.

Grängesberg: Fru Lovisa Björk, Norrmalm 6.

Gävle: Fru Signe Anderzson, N. Kungsg. 27.

Hälsingborg: Fru Kristina Johansson, Södra Bazaren, Södergatan 74.

Karlskoga: Fru Bernhardina Bengtsson, Bryggorna.

Karlstad: Fröken Elin Jansson, Falgrensgatan 277.

Karlskoga: Fru Amalia Moberg, Folkets Hus.

Kiruna: Ordf. fru Petra Nilsson, Bostad 19.

Kassör fru Britta Sjölund, Bostad 134.

Kjävlinge: Fru Vendla Vahlberg.

Landskrona: Fru Ida Thuresson, N. Infartsgatan 3.

Linköping: Fru Augusta Wall, Lokal Concordia, Lauritzberg.

Luleå: Fru Otilia Vikström, Tjärhovsgatan 9.

Lund: Fru Augusta Lindström, Östra Vallgatan 33.

Lysekil: Fru Sigrid Gruzell, Kyrkogatan 26.

Malmberget: Fru Hilma Lundberg, Johannes 103.

Malmö: Fru Mathilda Persson, Södra Långgatan 9.

Motala: Fru Hilda Utter, Folkets Hus.

Norrahammar: Fru Axia Grunditz.

Norrköping: Fru Olivia Vidén, Bredgatan 44.

Nyköping: Fru Georgina Jonsson, Brunns-gatan 28.

Nynäshamn: Fru Agnes Thysén.

Oxelösund: Fru Laura Pettersson.

Persberg: Fru Lydia Nääs.

Ronneby: Fröken Rebecka Svensson.

Skromberga: Fru Betty Olsson, Folkets hus, Ekeby.

Smedjebacken: Fru Hanna Sikström, Folkets hus.

Sparreholm: Fru Anna Svensson, Hagag. 3.

Stockholms Allm.: Fru Anna Karlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra: Fru Ruth Gustafson, Hagagatan 18, 4 tr. ö. g.

Sundsvall: Fröken Elin Bergqvist, Folkets Hus.

Södra Nyhamn: Fru Anna Andersson, Essviks Hushållsförening.

Trelleborg: Fru Anna Hansson, V. Förstaden 47.

Västervik: Fru Hanna Larsson, Ekdalen 2.

Västerås: Fru Agnes Söderkvist, Smedjegatan 8.

Ystad: Fru Maria Nilsson, Trädgårdsgatan 75.

Åhus: Fru Ella Thorsson, Östra planteringen.

Örebro: Fru Elisabet Karlsson, Slottsg. 28.

icke så bra. Hon är dock ganska lugn nu, sedan jag lovat att taga hand om barnet.

— Hilda, vad säger ni? Barnet, skulle ni taga hand om det? Är det möjligt, att ni tänker att gå så långt i eder själv-uppoffring? Det är ju alldeles för galet. Huru kan ni som har edert arbete om dagarna, vilket fullkomligt tar edra krafter i anspråk, åtaga eder ett sådant ansvar? Det kommer helt säkert att överstiga edra krafter.

— Åh nej, svarade Hilda. Jag har planen klar. En gammal gumma, vilken nu är hos Stina, har lovat att vårda det om dagarna, och om aftonen tager jag det själv. På sådant sätt behöver det ej lämnas till okända personer. Det är nog många små oskyldiga varelser ändå, vilka kastas ut i livet, berövade moders- och faderskärlek.

— Men Stina, återtog Hasselström, vart tänker hon taga vägen?

— Jag vet just icke så noga, svarade Hilda. Det blir nog att lämna denna plats, ty här vill hon helt visst icke stanna.

Hasselström förde Hilda in på en restaurang. De togo plats vid det rikt dukade bordet. De samtalade om framtiden.

Hasselström räckte Hilda en bunt sedlar, i det han sade:

— Edert bleka ansikte bär spår efter självförsaker och lidanden, utkämpade för den, vilken icke är värd allt detta,

och som själv mot ett bättre vetande besinningslöst kastat sig i fördärvet, dragande ned sin kvinnliga värdighet i smutsen. Ingen må förundra sig över, att fabriksflickans rykte blir i grund och botten förstört, och att de, vilka liksom ni, Hilda, borde aktas mycket högt, ofta nog få lida därav.

— Å, herr Hasselström! Döm icke den stackars flickan så hårt, ty hon får ju själv lida så ohyggligt för sitt felsteg. Vi måste även döma den man, vilken förfört henne. Det är höjden av orättvisa, att all skam och vanära skall falla på den arma kvinnan, medan mannen bär sitt huvud högt och ingen fäller domen över honom. Jag vill dock icke tro, att ni hör till dem, vilka döma så orättvist. Därom vittna ej de uppoffringar, ni gör för Stina. Vad dessa penningar angår, vet jag ej, om jag gör rätt uti att taga emot dem, ty visste Stina om det, bleve hon säkert mycket bedrövad. Ehuru både jag och hon äro i behov av hjälp, skulle jag ändock icke taga emot dem, om jag icke visste, att ett ädelt motiv drivit eder därtill.

— Tack, Hilda, för ett sådant omdöme. Ni får icke yttra ett ord till Stina därom. Jag har allt sedan jag lämnade denna plats noga gjort mig underrättad om allt vad som tilldragit sig här och kunde ej låta bli att resa hit ner för att räcka eder en hjälpsam hand. Nu måste ni skriva till mig samt lova mig att spara eder

själv, eljest kunde det hända, att ni alldeles dukade under av överansträngning, vilket skulle vara mycket sorgligt.

Hilda reste sig upp.

— Nu får jag ej dröja längre. Jag måste skynda mig hem, ty jag har mycket att uträtta i afton. Hav tack för allt, såväl för penningar som för denna trevliga afton. — När reser ni? frågade hon slutligen.

Hon drog en djup suck vid tanken på att den man, vilken med sitt ädla sinne gjort ett så djupt intryck på henne så hastigt reste tillbaka igen.

Hasselström räckte henne handen och såg forskande in i de djupa, blå ögonen och sade:

— Jag kommer snart tillbaka, och då ville jag gärna, att dessa så bleka kinder skulle hade fått någon färg och att det lidande uttrycket i edert vackra ansikte vore borta. Låt dock detta vara eder en tröst, att allt, vad ni i kärlek gör för eder fallna kamrat, skall slutligen belönas i rikligt mått! Och nu farväl! Vi se varandra åter, vill jag hoppas under lyckligare omständigheter.

* * *

Natten var bitande kall, nordanvinden svepte omkring husknutarna och tjocka ovädersmoln drogo fram på himlafästet. Innevånarna i den stora staden slumrade ljuvt i sina bäddar. Endast här och där

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Västerås kvinnoklubb.

Vid mötet i april diskuterade klubben frågan om arbetarpressen fyller sin uppgift på ett för rörelsen gagnande sätt, och gjordes under diskussionen bl. a. det uttalandet, att då tidningarna rekommendera sina följetonger till läsning för kvinnorna böra de stå något över den vanliga smutslitteraturen, vilket understundom hänt att de inte gjort. Ifråga om en del lokala partiorgan ansågs, att mera utrymme borde beredas referat över föredrag och föreläsningar av särskilt agitatoriskt värde på bekostnad av en del ibland meningslösa sensationsbitar. Slutligen gällde det »Morgonbris», som naturligtvis fick de bästa lovord från klubbmedlemmarnas synpunkt, men för att nå en större läsekrets bland arbetarkvinnorna borde den vara något lättsmältare. Man möttes mången gång av svaret, att »vi förstå oss inte på tidningen, och då tjänar det väl ingenting till att köpa den». Medlemmarna manades att ta del av de lärrika artiklar, som funnos i »Morgonbris» och som ju hade särskilt värde för oss arbetarkvinnor.
A. St.

Från Eskilstuna kvinnoklubb.

Söndagen den 4 maj hade klubben ordinarie möte, till vilket även utomstående kvinnor inbjudits.

Som vanligt hade endast ett fåtal hörsamat inbjudan för att taga del av det praktiska föredrag, som hölls av fru Nanny Grenander och till huvudsaklig del rörde sig om kvinnornas opinionsyttring. Tal. uppmanade till sist alla att hjälpa till med namninsamlingen. Därtill voro även alla villiga.

T. O.

Ur tulldebatten.

Hr *Månsson* framhöll, att vi nu fira tullsystemets 25 års-jubileum. Men man tycks vara generad, efter man glömt sig med alla jubileumstal. Tal. hade gått med på det socialdemokratiska förslaget om utredning, fastän utan entusiasm, ty för honom var saken klar. Det är den tydligen också för högern, som envist kämpar emot och vill ha kvar alla de 1,328 sughål, genom vilka kapitalisterna utsuga allmänheten. För tal. var saken klar först och främst genom bara sunda förnuftet. Ett lands understödstagare kunna aldrig vara dess ekonomiska ledare. Vad skulle hr Vennersten säga, om någon hemma i hans kommun kom och sade till honom: Ge mig så och så mycket i understöd i månaden, annars går Borås under! Här säger man, att arbetarna få mer betalt under tullarna. Det finns fabrikanter här i Sverige, som ha 4—5,000 kr. i understöd på var arbetare. Tror någon, att de därför betala arbetarna ett par tusen kronor mera? Ånej, arbetsgivaren betalar ej arbetaren mer än han är tvungen till. Tal. gjorde en jämförelse mellan arbetstiden och arbetslönen i frihandelslandet England och tulländerna Tyskland och Frankrike, utfallande till de senares nackdel. Tal. belyste så något en del orsaker till prisstegringen, den ökade efterfrågan på exempelvis säd, medan nya marker ej upptagas till odling. Men det finns en annan sorts prisstegring också, som de tullskyddade länderna lida under. Tal. belyste med siffror prisskillnaden på

kött, säd m. m. i vissa tullskyddade och icke tullskyddade länder, i de förra betydligt högre än i de senare. Tal. anförde så en del siffror för att visa tullarnas verkningar, hur i Tyskland, medan staten på rågen fått 10 à 11 miljoner, godsägarna stoppat i sina fickor 350 miljoner o. s. v. Högern har i sin reservation indirekt erkänt, att nyodlingen minskats under tullsystemet. Vad har ökats då? När man jämför med utvecklingen i andra länder har jordbruket här stått tämligen stilla. Liberalerna i utskottet ha varit nog svaga att kalla in industriidkare i utskottet och fråga dem hur mycket de behövde i understöd. Detta är inte vänsterpolitik. Vi ha varnat, när man införde tullsystemet för att uppamma konstlade industrier, som endast skulle beskatta allmänheten, vi ha ingen skyldighet att ta någon hänsyn. Men vi göra det ändå för de stackars människornas skull. Men dessa skola ej få bestämma hur höga tullarna skola vara, utan vi böra säga, att så och så mycket är rättvist, så mycket får ni och detta rätter och packer eder efter! Det nuvarande systemet, som låter de små bönderna betala fattighjälp till godsägarna, det är inte ett vettigt system. Om det uppfunnits på Konradsberg kunde man förstå det. Det visar, med hur mycken galenskap och hur liten visdom världen regeras. Hr Rune, som alltid är betänksamheten själv, säger, att man ej kan beräkna hur en sänkning av 10 proc. skulle verka. Nå, när man med en gång lade på hela högen av tullar, gjorde man då några beräkningar om hur det skulle verka? Nu begär

skymtade man bakom rullgardinerna en svag ljusstrimma, vilket bevisade, att icke alla fingor njuta av nattens vila.

Bredvid Stinas sjukläger finna vi Hilda med ett litet barn i sin famn. Hennes ögon stodo fulla av tårar, då hon räckte Stina sin hand och sade:

— Sörj ej för ditt barn, ty jag lovar dig dyrt och heligt att icke lämna det utan vård. Jag vill bliva ditt barns moder och uppfostra det efter bästa förmåga. Och du, min älskade barndomsvän, lova mig, att var du än kommer att hamna icke fortsätta på lastens väg! Tro mig, Stina! Du är ännu så ung, du kan i framtiden sona allt vad du felat. Låt ej lidelsen få makt över dig mer och vi skola måhända mötas till slut, seende tillbaka på ett liv, varest vi varit segrare över frestelserna.

Stina, som låg med slutna ögon, lyssnade noga till Hildas ord, med handen vilande på sitt barns huvud.

— Hilda! Du är mitt livs räddarinna. Aldrig kan jag återgälda dig, vad du gjort för mig. Hade du icke varit skulle jag helt säkert för alltid varit förlorad. Må himmelens Gud få löna dig! Inför honom, den allsmäktige samt dig och mitt lilla oskyldiga barn vill jag lova, att mitt liv efter detta skall bliva ett liv på dygdens väg. Och jag hoppas att jag, då jag lämnar denna plats, med arbete och försakelse med tiden skall kunna till en del gottgöra dig, vad du uppoffrat för mig. Vad

barnet angår, ville jag gärna, att du talade med detsamma om mig samt lärde det att älska mig.

* * *

Dagar och veckor förflöto hastigt. Barnet, en gosse, fick namnet Gunnar. Stina var nu fullkomligt frisk och var i det närmaste färdig att lämna fosterlandet för att i fjärran västern söka sin lycka. Hilda, som alltjämt var färdig att bistå Stina i än det ena och än det andra, hade ej tid att tänka på sina egna angelägenheter. Arbetet på fabriken om dagarna samt barnet och omsorgen om Stinas resa, det var nog att taga alla hennes tankar i anspråk. Hon hade ej ens hunnit besvara ett brev, vilket hon erhållit från Hasselström.

Vad var det han skrev? Även detta hade hon glömt. Hon öppnade sin byrålåda, tog reda på brevet samt ögnade hastigt igenom detsamma. Ah, det var sant, att han hade ju sökt och erhållit en förmånlig plats långt upp i nordens, varest han trivdes utmärkt. Men han skulle tvivas mycket bättre, om blott han icke vore så ensam. Hilda kunde icke låta bli att tänka på, huru lycklig Stina kunde hava blivit, om blott hon varit honom trogen. Nu stod hon i begrepp att lämna landet.

Stackars Stina! tänkte Hilda. Vilka öden skulle hon måhända gå till mötes

därute? Mätte den allsmäktige bevara henne!

Lätta steg i trappan tillkännagav, att föremålet för Hildas tankar var i annalkande, och strax steg Stina in genom dörren. Hon lade av sig överplaggen och slog sig ned på en stol bredvid Hilda.

— Kan du tänka dig, sade hon, att båten går redan om ett par dagar? Huru skall jag hinna att bliva i ordning?

— Var lugn du, Stina! Jag skall hjälpa dig, ty jag ämnar ej att gå till fabriken förrän du har rest.

Nu arbetades det oavbrutet för att få allt i ordning för Stinas resa. Stina gick omkring med rödgråta ögon, och Hildas ögon fylldes även med tårar, då hon såg, huru hon gång på gång tryckte sitt barn intill sitt hjärta. Slutligen var allt klart, och dagen för avresan var inne.

På knä vid lilla Gunnars vaggan ligger Stina bittert gråtande.

— O, mitt älskade barn! sade hon, bliv en god gosse, vandra ej i din faders och moders fotspår! Tänk någon gång på din stackars moder!

— Käraste Stina! sada Hilda, du får ej dröja längre, eljest hinna vi ej till båten i tid. Med en lång dröjande blick på den lille lämnade Stina sin gosse och försvann genom dörren.

(Forts.)

man hänsyn av oss, sedan vi pinats under tullarna i ett kvarts århundrade. Men när ha herrarna visat hänsyn? (Bra.) Debatten i dag, hurudan än utgången blir, kommer att sätta djupa märken i landet. Och då behöva vi ej vara rädda, som ej fruktat en undersökning, men ni som frukta en undersökning ha skäl att ta er i akt. (Bra.)

Att äga själens adel det är möjligt för alla; på det sättet kunna vi alla bli adel. Filosofien avvisar ingen och ger icke företräde åt någon. Han låter sitt ljus lysa för envar. Sokrates var ingen patricier. Platon var icke så adlig, när han började ägna sig åt filosofien, som han blev tack vare den. Under tidernas omskiftelser har ödet kastat släkterna om varandra. Vem är under sådana förhållanden av verklig adel? Var och en som naturen danat god och dugande. Det är det enda man bör fästa sig vid. Karaktären är det som adlar mannen. *Seneca.*

Grevinnans hjälpgummor.

Av Elna Lindgren.

"Jag har så troget folk, de äro mig så tillgivna. Mina hjälpgummor ha gått hos mig alltid under dessa 30 år, jag haft hushåll. De älska sin grevinnan, det veta precis hur hon vill ha det, ja, jag tror de hellre skulle dö än göra mig emot. De äro så trogna själar och jag håller så oändligt av dem och kommer vara Gud i all evighet tacksam, att han låtit mig få så troget folk." Så talade grevinnan till Högaloft, och hon såg rent salig ut vid tanken på sitt trogna folk och sin egen stora tacksamhet.

Grevinnan var en person av den gamla goda (?) stammen. Hon höll stort på sitt adliga, förlåt, grevliga blod, hon visste hon var en person med hög ställning i samhället, hon ville hennes folk skulle i henne och hennes greve och hennes grevliga barn se både den världsliga och andliga makten förkroppsligad. Hon hade stora tankar om sig själv, grevinnan, det kunde hon ju ha, för hennes egen dumhet och uppblåsthet satte inga hinder i vägen, utan tvärtom. Men grevinnan hade också den åsikten, att det var så ofantligt vackert med ett riktigt gammaldags, patriarkaliskt förhållande mellan husbönder och tjänare, och därför förde hon jämt till torgs talet om det goda förhållandet mellan henne och hennes folk samt hennes egen stora tacksamhet mot Gud för hon fått sådana underhållande. Det var just ingen som tvivlade på grevinnans tacksamhet emot Gud i detta fall, för någon annan slags tacksamhet kunde man inte finna. De hade fostrat upp sitt folk själva,

grevinnan och hennes greve, och de hade gjort det väl; de hade en stam utvalda arbetare, som visste att väl skicka sig och att vara såsom trogna, slaviska arbetare jöra vara mot ett så högt herrskap, som vad de hade. Vid julklappsutdelningen tackade de med att kyssa greven på hand, grevinnan på kjolkanten, ja, en del fingo t. o. m. kyssa henne även på handen, de hälsade och nego, stod i stram giv-akt-ställning, när det behagade greveparet att uppträda och visa sig.

Men bäst av alla voro grevinnans hjälpgummor uppfostrade. De visste huru de skulle sköta sig för att kunna bibehålla den gunst, förutan vilken de troligen inte kunde leva. De gummorna voro sex. De skulle alltid vara med vid allt stök, tvätt, slakt, bak, rengöring, de bryggde ölet om julen, de skötte om slakten och de visste fullkomligt hur deras grevinnan ville ha det. De undervisade de nya tjänarna, satte dem in i deras arbete, deras skyldigheter, ja, de voro sin grevinnan till ovärderlig hjälp och nytta, men så var hon också Gud tacksam därför.

Det var slakt på Högaloft och gummorna voro där till hjälp, inte alla, men tre av dem. De hade börjat 7 f. m. och de höllo på flitigt, arbetsamt. Grevinnan kommer ner till dem. De hälsa. "Så roligt se grevinnan, det är en riktigt ögonfägnad, det är nästan som solen för oss gamla." Grevinnan är förtjust; det är roligt för henne att kallas för solen och för ögonfägnad, även om det inte är av någon annan än hennes hjälpgummor. "Så duktiga mina gummor äro!" säger grevinnan. "De arbeta, så det är en fröjd att se det, och veta på pricken hur jag vill ha det. Det är skönt för mig, att ni gå här, jag är så glad, så länge ni orka." — Åh, så länge som de kunde göra något, skulle de nog gå hos grevinnan; de voro så glada när de skulle till slottet och hjälpa till, det var riktiga högtidsstunder för dem.

Hushållerskan, som var socialist, den förärliga människan, stod och skrattade. Grevinnan såg det nog och hon skulle helst velat köra ut henne, men se grevinnan kunde inte reda sig utan hushållerska.

Så gick grevinnan.

"Fy för allt ont", sa hushållerskan, "vad ni åbäka er! Här gå ni för 50 öre om da'n och knoga och äro arga till, att ni behöva gå för en sådan liten dagspenning, men krusa och åbäka er göra ni i alla fall. Det är dumt av er." Jo, det visste nog gummorna, men se, de tordes inte annat, det var inte värt uppträda på något annat sätt mot grevinnan.

"Ha ha!" skrattade hushållerskan. "Se på mig då, jag krusar inte för henne, jag säger henne sanningen, så den hörs genom båda öronen, och hon vågar intet göra mig därför. Fattades bara det, skulle man kunna se en sådan där hadamsa, som inte kan tvätta sig själv i öronen."

"NU ÄR DET MINSANN INTE SVÄRT ATT
FA EN FIN OCH BRÄ TVÄTT SE'N VI
FÄTT KRONANS TVÄTTPULVER."

Partilager i Stockholm hos *Daw. Dahl*,
Triewaldsgränd 3. Allm. tel. 252 52. Riks.
29 07.

Partilager för landsorten hos *A.-B. Tekn. Fabr. Kronan* i Karlstad. Ordertelefon 10 89.

"Ha ha ha!" flinade alla gummorna. Hushållerskan hon kunde hon, men rätt hade hon i alla fall, inte var det något med grevinnan; inte kunde hon något, den enda nytta hon kanske gjort var att föda barn. Men det kunde ju vem som helst, även slinkor, och de bättre än grevinnan, för de skulle nog kunna amma dem, men det kunde inte grevinnan. "Ja, där se ni, sådana nöter ni äro."

Så var det vid slakten och vid alla andra stök. Grevinnan talade med sina älskade gummor, och de svarade sin älskade grevinnan med vackra ord; sanningen och sitt hjärtas mening sade de först, när grevinnan gått. Men det var inte deras fel, de voro uppfostrade så. Grevinnan tyckte inte om sanningen, tyckte inte om ärligt och rättframt folk. Därför var grevinnan också omgiven av lismare och lögnare, men det var så hon ville ha det. De som sade grevinnan detsamma i ansiktet som på ryggen, dem avskyde hon, dem ville hon inte ha med att göra.

Så efter en stor ansträngande tvätt sjuknade en av grevinnans gummor in. Hushållerskan, fastän socialist, var en medlidsam själ, tyckte hon skulle gå och se efter grevinnans hjälpgumma. Hon hade inte sett, hur grevinnans folk bodde, och det var nog också en av de drivande orsakerna till besöket. Hon tog med sig en flaska vin och gick att se efter den sjuka gumman. Inte tyckte hon om grevinnans gummor; de voro allt för falska att vara i hennes smak, men nu tyckte hon dock hon ville göra något för den som var sjuk. Hon frågade efter vägen till gamla Karna och blev visad till ett av de mindre stathusen. Först kom hon in i en bagarstuga, där aska låg på golvet och rök gjorde det, så att man ej såg handen framför sig. Där innanför bodde gamla Karna. Rök trängde in från rummet bredvid och fattigt och eländigt såg det ut. I en säng utan lakan med en del smutsiga lumpor över sig låg gamla Karna i frossa och såg så eländig ut, att hushållerskan kände sig gripen. Hon satte sig ner, gav Karna vin och talade med henne om sjukdomen. Men

Nya Banken

Stockholm.
Sparkassa 4 $\frac{1}{2}$ proc.

under tiden voro hennes tankar på ett annat ämne.

— Jaså, så här bodde och levde en av de trogna gummorna, en av dem som grevinnan alltid framhöll och som var föremål för hennes särskilda stora tacksamhet. Det var ändå ett märkvärdigt folk, dessa statare, de voro rent av obegripliga. Hon hade ju sett denna gamla, hur hon ödmjukade sig för grevinnan, hur hon krusat och fjäskat, hur hon arbetat. Och varför hade hon gjort detta? För att få gå till hjälp för 50 öre om dagen, för att få bo i ett rum, nästan ej värdigt till svinstia. Detta var vad hon haft som lön, och det visste hon ju. Hur skulle en gång inte detta folk arbeta, när de hade något att arbeta för, om de t. ex. arbetade för den egna torvan? Det var ju i grunden ett kärnfolk, ett storlaget folk, värdigt att besjungas, fast det nu var förtryckt, ofritt. Grevinnan hon var Gud tacksam, det kostade ju så litet.

Det hade hushållerskan lärt sig av sitt sjukbesök, att dessa fideikommiss, dessa godsägare voro inte allenast arbetarna utan även landet till skada. De ägarna förstörde folkets karaktär och hindrade landet att draga nytta av sitt präktiga folks enastående ihärdighet och tålmod. Arbetarna voro lika obegripliga i sitt tålmod, som ägarna voro obegripliga i sitt övermod och sin hänsynslöshet. De där dumhuvade, högfärdiga, odugliga ägarna, de läto sig kyssas på hand; de voro inte värda att få kyssa en sådan gammal genompraktig människa som Karina på hand. De förhävde sig, de voro stora, de voro förnäma. Uslingar voro de, de förhöllo sitt folk deras lön, de levde av andras svett och möda. För deras lättja, för deras oduglighet, för att de skulle få frossa och leva ett lättjefullt, onyttigt liv fingo många präktiga människor sätta till sin arbetskraft utan skälig ersättning, och för deras fåfänga fingo arbetarna sina redbara, kraftiga karaktärer förstörda. Fy för allt sån't folk! Och sådana kallades fint folk! Nej, vampyrer voro de. Få de skörda vad de sått, då behöva de sannerligen hjälp av sin Gud; den skörden blir nog inte god att bärga.

Sv. Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

Folkpensionering.
Folkförsäkring.
Livförsäkring.

Förmånligaste försäkringsvillkor.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 20.
Betalar högsta Sparkasseränta.

Arbetare! Kooperatörer!

Köp Edra **Arbetskläder** hos
Kooperativa Syfabriken Linnéa,
Stora Vattugatan 5, 2 tr.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 $\frac{1}{2}$ proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiembefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-
måner.

Gosskostymer

billigt.

Bluskostym av hellyllé mörkblå cheviot, sjömanskrage, storlek 4 6 8 10 12 år
pris kr. 7.15, 7.85, 8.90, 9.75, 10.90.

Bluskostym av kadettyg, blå och vitrandigt, med krage och slips:

storlek 4 6 8 10 12 år
pris kr. 3.80, 4.15, 4.45, 4.80, 5.25.

Bluskostym av indigoblå satin med smala vita ränder, sjömanskrage:

storlek 6 6 8 10 12 år
pris kr. 4.80, 5.25, 5.80, 6.40, 6.95.

Trädgårdiner i vackra mönster från 24 öre till kr. 1:20 pr mtr.

Allmogegårdiner i många fina mönster till extra billiga priser.

Ny illustrerad prislista utkommen. Rekvisitera omgående.

Blomgrens Partiaffär,
39 Kammakaregatan, 2 tr., avd. 27,
Stockholm.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Västmannag. 48, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i varje kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! 1:sta måndagen i P-salen, 3:dje måndagen i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb a håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal 8,30 e. m.

Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus F-sal kl. 8 e. Sjuk-kassan har uppbörd andra möte månaden.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje dagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Folkets Hus.

Styrels